

Wettelijke voorzieningen naar aanleiding van de opheffing van de Departementen van Marine en van Oorlog en van de instelling van een Departement van Defensie.

18. 4.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 2 Mei 1927.)

§ 1. In het schrijven van 7 Maart jl. aan den Voorzitter van de Tweede Kamer gaf ondergeteekende aan, dat, en waarom het ontwerp van wet tot het treffen van wettelijke voorzieningen naar aanleiding van de opheffing van de Departementen van Marine en van Oorlog en van de instelling van een Departement van Defensie, hetwelk reeds in 1920 aan de Volksvertegenwoordiging ter overweging werd aangeboden, ongewijzigd kan worden gehandhaafd, terwijl alleen verschil van inzicht bestond in zake de overwegingen, die volgens de Memorie van Toelichting aan de toenmalige Regeering aanleiding gaven het wetsontwerp in te dienen. Evengoemd schrijven is derhalve als Memorie van Toelichting te beschouwen.

Naar de meening der Regeering bestaat er geen goede grond het advies van den Volksraad omtrent het wetsontwerp in te winnen; de daarin behandelde materie is uitsluitend zaak van Nederlandsch regeerbeleid en is als zoodanig niet vatbaar voor behandeling door den Volksraad. Het was den ondergeteekende aangenaam te vernemen, dat ook door leden van de Volksvertegenwoordiging de stelling werd gehuldigd, dat tot raadplegen van den Volksraad over dit ontwerp geen aanleiding bestond. Uit een en ander volgt vanzelf, dat de vraag, door eenige leden gesteld, of het advies der Indische Regeering is ingewonnen, ontkennend wordt beantwoord. Zooals in het schrijven van 7 Maart jl. is uiteengezet, verandert bovendien ten aanzien van de belangen der Indische maritieme defensie in wezen niets door de voorgestelde samenvoeging der beide militaire Departementen, en er kan dan ook niet worden erkend, dat de voorgestelde maatregel van grooten invloed zal zijn op de ontwikkeling van de maritieme defensie van Nederlandsch-Indië. Onder de bovengenoemde omstandigheden bestond er geen aanleiding de indiening van een nieuw wetsontwerp te bevorderen; hierdoor werd tevens het voordeel verkregen, dat een spoedige behandeling van het wetsontwerp mogelijk werd. Nader zal meer uitvoerig worden uiteengezet, dat in de voorgestelde samenvoeging der militaire Departementen geen voorbode moet worden gezien van een splitsing der marine. Hoewel geheel kan worden onderschreven, dat niet overijld mag worden beslist, vermeent ondergeteekende in zijn hooger genoemd schrijven te hebben aangetoond, waarom thans het oogenblik voor een beslissing is gekomen, en alle gegevens beschikbaar zijn om een goed gefundeerd besluit te kunnen nemen. Voor den tegenwoordigen bewindsman is juist de samenvoeging een punt van urgenten aard, omdat hij als het ware elken dag ondervindt, met hoeveel minder moeite en kosten en in hoeveel korter tijd de zoo onmisbare samenwerking zal kunnen worden verzekerd, zoodra, in stede van aan twee lichamen naast elkaar onder één gezamenlijk hoofd, het beheer is opgedragen aan één orgaan, dat door zijn inrichting volkomen aan de gestelde taak zal zijn aangepast.

Waar thans door de Regeering slechts is verzocht de behandeling van het onderwerpelijke wetsontwerp voort te zetten, is er geen aanleiding andermaal het advies van den Raad van Defensie in te winnen.

§ 2. De meening van verscheidene leden, dat de voorgestelde samenvoeging der militaire Departementen niet kan worden beoordeeld los van de vraag van splitsing der marine in één

voor Nederland en één voor Indië, deelt ondergeteekende geenszins; integendeel, het wekt zelfs eenige verbazing deze stelling te vernemen, daar toch bij de indiening in 1920 van het onderwerpelijke wetsontwerp over splitsing der marine niet werd gesproken. Ten aanzien van de politiek van het huidige Kabinet zij het volgende opgemerkt:

Het Kabinet trad op in Maart 1926, met een programma, waarop o.a. voorkwam: „samenvoeging van de Departementen van Oorlog en Marine tot één Departement van Landsverdediging, nadere overweging van het vraagstuk van de splitsing der marine”.

Dit standpunt, door ondergeteekende aanvaard bij zijn intreden in dit Kabinet, is consequent volgehouden. De brief van 7 Mei 1926 aan den Voorzitter van de Tweede Kamer is in geen enkel opzicht in strijd met het schrijven van 7 Maart jl. Te recht wordt daarin van splitsing niet gesproken, omdat de samenvoeging der twee militaire Departementen nu, evengoed als in 1920, toen het wetsontwerp ter overweging werd aangeboden, daarvan geheel los staat. Er zou uit dien hoofde dan ook geen aanleiding bestaan thans te spreken over splitsing, doch waar de hier aan het woord zijnde leden er prijs op stellen te vernemen hoe de Regeering tegenover dit vraagstuk staat, zal de ondergeteekende gaarne dienåangaande een beknopte uiteenzetting geven. Hij kan evenwel niet nalaten vooraf zijn leedwezen uit te spreken over de geuite meening, als zoude dit wetsontwerp moeten dienen om langs een omweg ook het andere doel, de splitsing, te bereiken en de Kamer zodoende t.z.t. voor de consequentie van een voldongen feit te stellen. Gedurende den tijd, dat ondergeteekende het bewind heeft gevoerd over de aan zijn zorg toevertrouwde Departementen, is toch al meermalen gebleken, dat zulk een werkwijze hem volkomen vreemd is.

De ervaring, opgedaan als Minister van Marine, en de nadere bestudeering van het marinevraagstuk hebben doen zien, dat het tot dusver bestaande verband tusschen de vloot in Indië en in het moederland niet ongewijzigd kan worden gehandhaafd.

Krachtens art. 31 der Indische Staatsregeling, gelijklopend aan art. 41 van het Regeeringsreglement, is de Gouverneur-Generaal opperbevelhebber van de in Nederlandsch-Indië aanwezige zeemacht, behoudens haar administratieve betrekkingen tot het Departement van Marine. Hij beschikt over de schepen en derzelve manschap, in overeenstemming met de door den Koning gegeven voorschriften, zooals hij meest oorbaar acht voor de belangen van Nederlandsch-Indië. Evenwel bestaat er geen ambtelijke verhouding tusschen den Gouverneur-Generaal en den Minister van Marine (doch uitsluitend tusschen den Gouverneur-Generaal en den Minister van Koloniën), zoodat er geen antwoord is te geven op deze zeer belangrijke vraag, tot hoever de verantwoordelijkheid van den Minister van Marine voor de vloot in Indië reikt.

Voorts is door de instelling van den Volksraad een nieuw element in het geding gekomen.

Maar welke wijzigingen in het bestaande ook noodzakelijk zullen blijken, tusschen deze voorzieningen en radicale splitsing is een wijde marge.

En herhaaldelijk is dezerzijds verzekerd, dat het niet in de bedoeling ligt het begrip van één Staatsmarine los te laten. Zoo moet het denkbeeld eener marine als orgaan uitsluitend van Nederlandsch-Indië zeker worden verworpen. Het is de oplossing van het hierboven aangeduide vraagstuk, dat de volle aandacht heeft en nog in stadium van studie en voorbereiding verkeert, waarop in geen enkel opzicht vooruitgelopen mag worden en ook niet vooruitgelopen wordt.

Bij dit cardinale punt sluiten zich de vraagstukken vooral van personeelen en financieelen aard aan, welke mede in bewerking zijn genomen. Zoo vermeldde de Memorie, aangeboden bij schrijven van 7 Mei 1926, op welke wijze, zonder vooruit te loopen op vraagstukken van beheer, zal worden bereikt, dat niet langer in Nederland een overcomplete aan beroepspersoneel zou moeten worden aangehouden ten behoeve van den dienst in Indië. In beginsel is te dien aanzien reeds overeenstemming

Wettelijke voorzieningen naar aanleiding van de opheffing van de Departementen van Marine en van Oorlog en van de instelling van een Departement van Defensie.

met den Minister van Koloniën bereikt op de navolgende grondslagen:

a. het over en weer dienen van Eur. beroepspersoneel in Nederland en in Indië wordt behouden, voor zoover dat mogelijk is, zonder dat bij een behoorlijke verhouding tusschen den duur van het verblijf in Indië en in Nederland h. t. l. een overcompleet zou moeten worden aangehouden om te voorzien in de geregelde aflossing; vrijwillige verlenging van de Indische turns wordt aangemoedigd;

b. indien in Indië meer beroepspersoneel noodig wordt geacht dan bereikbaar is op de onder a bedoelde wijze, zal daarin moeten worden voorzien door het vormen van personeel met Indisch verband;

c. als het instellen van korpsen met Indisch verband succes heeft, wordt geleidelijk het over en weer dienend contingent, naar gelang der behoefte, ingekrompen om althans te verkrijgen, dat in Nederland niet meer beroepspersoneel in dienst is dan noodig is, wanneer zooveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van dienstplichtigen.

Voorts zal worden onderzocht in hoeverre marinepersoneel in aanmerking kan worden gebracht voor het vervullen van functies bij onderdeelen der landmacht in Nederland, waardoor het aantal, dat voor een vast Indisch verband in aanmerking komt, kan worden verminderd.

Nopens de financiële zijde van het probleem is eveneens overleg met de Indische Regeering hangende en zoodra het oogenblik gekomen is, zal het oordeel van de Volksvertegenwoordiging over verdere hervorming worden gevraagd.

Ondergeteekende vertrouwt, met het voorgaande het standpunt der Regeering duidelijk en onomwonden te hebben aangegeven.

Uit een en ander blijkt, dat het onderwerpelijk wetsontwerp geen wijziging brengt in de bestaande verantwoordelijkheid voor de maritieme verdediging van Indië; dit vraagstuk is hier niet aan de orde.

Tegenover de meening van de hier aan het woord zijnde leden, dat voor één man — behoudens uitzonderingsgevallen, waarop geen stelsel kan worden gebouwd — het beheer van een zoo uitgebreid Departement als door fusie der twee militaire Departementen zou ontstaan, te zwaar is, staat de ervaring van ondergeteekende. En ook overigens wees de praktijk uit, dat het beheer uitsluitend van het Departement van Marine geen volledige dagtaak geeft.

In de laatste 9 jaar zijn slechts gedurende klein 4 jaar afzonderlijke Ministers van Marine aan het bewind geweest. Twee hunner traden na enkele maanden af; aan Minister WESTERVELD, die meerdere jaren aan het bewind bleef, werd, behalve het beheer over genoemd Departement, ook de tijdroovende leiding toevertrouwd van de vaststelling van de nieuwe bezoldigingsregeling voor al het personeel in Rijks dienst. Daarbij zij aangeteekend, dat bij het optreden van dezen afzonderlijken Minister van Marine in de Memorie van Antwoord betreffende het Voorloopig Verslag over het Iste hoofdstuk der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1923 uitdrukkelijk is vermeld, dat men hier stond voor een overgangstoestand. Zoodra aan beide Departementen ingrijpend zou zijn bezuinigd, zou de vereeniging nader onder de oogen kunnen worden gezien.

Nu is het groote verschil tusschen de periode, die achter ons ligt en thans, dat het liquideeren van de gevolgen van den oorlogstoestand is beëindigd, nieuwe grondslagen zijn gelegd, en daarmede is, wat het beheer zelf betreft, de normale toestand, die in 1914 door den oorlog met zijn langen nasleep werd onderbroken, weder hersteld.

Het is alleszins begrijpelijk, dat de fusie der militaire Departementen, die in 1912 aan de orde was gesteld, op dit oogenblik weder als gewenscht en noodzakelijk wordt gevoeld. Wat in 1920 wellicht nog op overwegende bezwaren afstuitte, omdat men in allerlei opzicht de gevolgen van den oorlog nog niet overzag, men slechts aarzelend en tastend nieuwe banen zocht, komt onder de huidige omstandigheden, nu langzamerhand de

denkbeelden zijn bezonken en vorm hebben aangenomen, in geheel ander licht. In den brief van 7 Maart werd reeds meer in bijzonderheden aangegeven, welke punten thans zijn vastgelegd. De in het Voorloopig Verslag bedoelde reorganisatie van het veldleger is niet van zoo omvangrijken aard, dat deze de samenvoeging der Departementen zou moeten tegenhouden.

Voorts kan nog worden vermeld, dat de organisatie van het marinepersoneel tot 1930 toe nauwkeurig is berekend en de grondslagen voor de verdediging van en de organisatie der weermacht in Nederlandsch-Indië mede zijn vastgesteld.

De gevraagde inlichtingen omtrent de organisatie van militaire Departementen in Duitschland, Zweden en Noorwegen, zoowel wat het leger als wat de vloot betreft, zijn als bijlage aan deze Memorie toegevoegd.

Niet zonder eenige verwondering las ondergeteekende, dat de meening van den toenmaligen kapitein van den generalen staf LAMBOUY, geuit in de verg. der ver. ter beoef. van de Krijgswetenschap op 16 Januari 1920, wordt opgehaald. Het in deze vergadering geopperde bezwaar van dien officier tegen de samenvoeging der Departementen was in hoofdzaak gebaseerd op de overweging, dat aan het hoofd van zulk een Departement eischen moeten worden gesteld, die te zwaar zouden blijken om goed vervuld te kunnen worden, indien *deze bewindsman zou moeten beheerschen de Nederlandsche landmachtenaangelegenheden, de marine en de geheele verdediging van Nederlandsch-Indië*, zoowel dus de aangelegenheden der zeemacht als die der landmacht in die gewesten. (Zie blz. 200 van het orgaan *Krijgswetenschap*.)

Gaarne zij echter toegegeven, dat die officier toenmaals weinig voelde voor een Departement van Landsverdediging, o. m. blijkende uit andere publicaties van zijn hand in dien tijd.

Vóór het intreden van ondergeteekende in het Kabinet-COLLIN kreeg hij bij de besprekingen met den formateur, die vroeger de beide militaire Departementen had geleid, en dus over ervaring kon spreken, tevens een juist inzicht in de vrij beperkte bemoeienissen, welke de Minister van Marine heeft met de defensie van Indië. Op grond van een en ander kwam hij toen tot de conclusie, dat het beheer over een samengevoegd Departement aanvaardbaar was. Tevens lag voor hem in het feit, dat sedert Juni 1918 gedurende eenige jaren het beheer over beide militaire Departementen in één hand was, een bevestiging van de juistheid dezer zienswijze. Ondergeteekende wil dan ook, na bijna 2 jaar het beheer te hebben gevoerd over de beide militaire Departementen, als zijn vaststaande overtuiging uitspreken, dat deze taak geenszins de krachten van één Minister te boven gaat.

Het is niet duidelijk, waarom, uit internationaal oogpunt bezien, dit oogenblik wel het minst geschikt is om te pogen het aanhangig wetsontwerp tot wet verheven te krijgen. Zooals werd uiteengezet, verandert ten aanzien van de Indische defensie in wezen niets, wat het moederland betreft is slechts verbetering te verwachten; ieder uitstel lijkt daarom veel meer ongewenscht. Het is evenwel geen juiste voorstelling, indien men betoogt, dat de Regeering de opheffing van het Departement van Marine zou willen doordrijven. Het Koninklijk besluit van 27 September 1920, *Staatsblad* n°. 759, dat de grondslag is voor het aanhangig wetsontwerp, vermeldt nadrukkelijk, dat de Departementen van Marine en Oorlog *beide* worden opgeheven en een Departement van Defensie wordt ingesteld.

Hiermede wordt dus beoogd reorganisatie, doch niet afschaffing zonder meer, zooals zou kunnen worden begrepen uit de door eenige leden uitgesproken meening als zoude het er om te doen zijn eenvoudig het Departement van Marine op te heffen.

Het is den ondergeteekende dan ook niet begrijpelijk hoe door deze reorganisatie Nederland een streep zou zetten door zijn maritiem verleden.

Ondergeteekende betreurt, dat bij de hier aan het woord zijnde leden de indruk is gewekt, alsof betoogd zou zijn, dat de nieuwe Indische Staatsregeling de Staatsrechtelijke verhouding tusschen Nederland en Indië in zake de marine zou hebben gewijzigd. Dit is geenszins de bedoeling, er is inderdaad in dit opzicht door genoemde wet niets gewijzigd en in het schrijven van

Wettelijke voorzieningen naar aanleiding van de opheffing van de Departementen van Marine en van Oorlog en van de instelling van een Departement van Defensie.

7 Maart jl. worden slechts enkele bestaande verhoudingen in herinnering gebracht, als grondslag voor het verdere betoog. Ondergeteekende is zich niet bewust daarin den indruk te hebben gewekt, alsof de Minister van Marine min of meer ondergeschikt zou zijn aan den Gouverneur-Generaal, maar wél heeft hij te kennen willen geven, dat, onder de werking van het huidige stelsel, de Minister van Marine de macht en de bevoegdheid mist om ten aanzien van de vloot in Indië een verantwoordelijkheid te dragen, die overeenkomt met die, welke te recht door hem wordt aanvaard ten aanzien van de vloot in Nederland.

De taak van den Minister van Marine is, wat de zorg van de maritieme verdediging van Indië betreft, zeer zeker een gansch andere dan die voor het Rijk in Europa, en dit spiegelt zich natuurlijk af in de daaraan verbonden werkzaamheden.

Wat de samenwerking betreft tusschen land- en zeemacht zij opgemerkt, dat het niet steeds tot een conflict behoeft te komen tusschen de Departementen van Marine en van Oorlog, al is die samenwerking niet zoo goed als met het oog op 's Lands belang wel gewenscht zou zijn.

Zeer zeker bestaat er in vele opzichten reeds samenwerking, doch hierin is nog zeer veel verbetering noodig en slechts mogelijk, indien het beheer van land- en zeemacht in één hand is. Een sprekend voorbeeld van de schier onoverwinnelijke moeilijkheden, die bij het huidige stelsel dikwijls een nauwer samenwerking in den weg staan, levert de geschiedenis der militaire luchtvaartdiensten. De eenige, voor Nederland rationeële oplossing, fusie dier twee diensten h. t. l. kon tot heden niet tot stand worden gebracht.

In den brief van 7 Maart jl. is o. a. betoogd, dat het noodzakelijk is, dat alle voor de defensie beschikbaar te stellen gelden door één hand worden beheerd, ten einde waarborg te verkrijgen voor een rationeële verdeling daarvan ten behoeve van leger en vloot. Daarmede is natuurlijk geenszins bedoeld, dat de vloot minder, het leger meer moet krijgen, evenmin kon daarmede bedoeld worden, dat posten niet zouden worden gespecificeerd of aan de goedkeuring van den begrotingswetgever zouden kunnen ontsnappen.

De bedoeling is de navolgende.

Elke chef van eenig onderdeel zal natuurlijk trachten dat deel zoo goed mogelijk te verzorgen.

Beoordeeling van de vraag, of uitbouw van zijn ressort past in het kader van het geheel, ligt buiten zijn gezichtskring. Het is dus absoluut noodig, dat de Minister zowel in het Departement van Oorlog als in dat van Marine de voorstellen en verlangens van verschillende chefs tegen elkaar weegt en toetst aan de eischen van het geheel. Maar deze noodzakelijkheid geldt in niet mindere mate waar de belangen van leger en vloot in harmonie moeten worden gebracht met de veiligheid van het Rijk als één geheel, waar bereikt moet worden, dat de verzorging van onderdelen van leger en vloot, waar mogelijk, wordt gecombineerd om doublures te voorkomen, die het rendement der beschikbare gelden en geestelijke krachten slechts verkleinen. Het verkrijgen van deze eenheid is slechts mogelijk door de voorgestelde reorganisatie.

Er is geen enkele grond voor de vrees, dat de maritieme verdediging van Indië onvermijdelijk in het gedrang zou moeten komen, aangezien er geen reden is om aan te nemen, dat eenig deel der weermacht, *zonder dat daarvoor goede redenen bestaan*, beter of minder zou worden verzorgd dan een ander deel.

Maar bovendien is de maritieme verdediging van Indië nog met bijzondere waarborgen omgeven, omdat daarvoor de Minister van Koloniën verantwoordelijk is; de hier aan het woord zijnde leden zullen, naar ondergeteekende vermeent, dan ook wel meer in het bijzonder het oog hebben gehad op aanbouw en aanschaffing van materieel en uitzending van personeel voor het deel der vloot, dat voor dienst in Indië bestemd is.

De vermindering van het eindcijfer der Marinebegroting is inderdaad groter dan die der Oorlogsbegroting. Dit vindt zijn verklaring in hoofdzaak in de navolgende redenen.

In de laatste jaren bestond geen voldoende zekerheid omtrent de toekomstige organisatie der marine. Daardoor was het noodig

in vele gevallen de ramingen van begrotingsartikelen ruim te stellen, opdat, als eenmaal een beslissing zou zijn genomen, ook over de noodige middelen zou kunnen worden beschikt. Bij het ontwerpen van de begroting 1927 bestond die onzekerheid niet meer in zoo hooge mate; de practijk der vorige jaren had bewezen, dat op sommige artikelen belangrijke overschotten bleven, en zoo konden zonder gevaar verschillende ramingen niet onbelangrijk lager worden gesteld.

Zoals uit de overgelegde stukken bekend is, werd de organisatie der marine reeds in verschillende opzichten versoerd.

Van een bezuinigen op de marinehuishouding ten behoeve van het leger is geen sprake.

De samenstelling der vloot voor het jaar 1930 geeft de grootst mogelijke sterkte, die naar het oordeel van de Regeering in verband met de beschikbare hulpbronnen tot dat tijdstip bereikbaar is. Het is echter begrijpelijk, dat de marinedeskundige, die uitsluitend dit onderdeel van Staatszorg bekijkt, een anderen maatstaf aanlegt dan de Regeering, die verantwoordelijk is voor het Staatsbeleid in zijn geheel.

Met opzet zijn in het schrijven van 7 Maart j.l. geen cijfers gegeven omtrent de door de samenvoeging der Departementen te verkrijgen bezuiniging; er is daarentegen in het bijzonder de aandacht op gevestigd, dat voornamelijk besparing van uitgaven zal worden verkregen door doelmatiger en eenvoudiger organisatie van de weermacht als één geheel, terwijl de rechtstreeksche bezuiniging, doordat de kosten van het Departement van Defensie geringer zullen zijn dan de bedragen, die thans noodig zijn voor het Departement van Marine en het Departement van Oorlog te zamen, slechts in de tweede plaats en in veel geringer mate in aanmerking komt. Immers, al zouden, om de gedachte te bepalen, door vermindering van het benodigde burger- en militair personeel, de uitgaven voor het gecombineerde Departement een ton gouds minder zijn dan thans voor de Departementen van Oorlog en van Marine te zamen, dan is deze besparing nog gering in vergelijking met het 1½ miljoen, dat alleen reeds door combinatie der luchtvaartdiensten, volgens het rapport der commissie, die dit vraagstuk onderzocht, mogelijk wordt geacht.

Het is de bedoeling, wanneer dit ontwerp tot wet wordt verheven, niet onverwijd een starre personeelsorganisatie vast te stellen voor het gecombineerde Departement, doch in algemeenen zin zooveel mogelijk de in aanmerking komende, voor zooveel noodig gereorganiseerde, afdelingen samen te voegen.

Nadat eenigen tijd op die wijze is gewerkt en de betrokken afdelingschefs wederzijds van de werkzaamheden op de hoogte zijn, zal eerst een goed gefundeerd besluit omtrent de uiteindelijke samenstelling kunnen worden genomen. Deze werkwijze heeft bij de combinatie van de VIIIste en IXde afdeling van het Departement van Oorlog, die eenige jaren geleden werd voltrokken, uitnemend voldaan; zij is zeker de veiligste, verzekert het beste eindresultaat en is daardoor ten slotte ook de goedkoopste.

Het ligt in het voornemen het gecombineerde Departement onder te brengen in de gebouwen, thans in gebruik bij het Departement van Oorlog, bij den generalen staf en bij de intendance. Vrij zeker is de noodige ruimte daarvoor beschikbaar, hoogstens zou een weinig kostbare uitbouw noodig kunnen blijken. De hogere staven zullen dan te zamen worden gehuisvest in het gebouw van het Departement van Marine, waarvoor mede genoeg accommodatie aanwezig is.

Uit het hooger genoemde schrijven van 7 Maart jl. blijkt, dat ondergeteekende zich niet op het standpunt heeft gesteld, dat het hier bovenal een vraagstuk van bezuiniging geldt. Uitdrukkelijk is vermeld, dat de voornaamste drijfveer voor de ontworpen samenvoeging bestaat in het verschaffen van een stevigen waarborg voor een doeltreffend economisch beheer der weermacht.

Hoe hier gesproken kan worden van een gevaarlijke proefneming, die op teleurstelling zal moeten uitloopen, is ondergeteekende onbegrijpelijk.

Hiervóór is reeds meermalen betoogd, dat en waarom door de samenvoeging der Departementen in wezen niets verandert

Wettelijke voorzieningen naar aanleiding van de opheffing van de Departementen van Marine en van Oorlog en van de instelling van een Departement van Defensie.

aan de zorgen voor de vloot in Indië. De deskundige leiding blijft na de fusie dezelfde als thans. Gelet op hetgeen ten aanzien van splitsing reeds is medegedeeld, lijkt het overbodig daarover verdere beschouwingen te geven. Het was ondergeteekende aangenaam te vernemen, dat verschillende leden konden gevoelen voor het belang eener eenhoofdige leiding van de belangen der defensie in Nederland. Het ligt niet in de bedoeling het gecombineerde Departement te doen bestaan uit twee afdelingen, Oorlog en Marine naast elkaar. Eerst dan zou gevaar bestaan, dat de zooveel kleinere afdeling Marine in verdrukking kwam onder de zooveel grootere afdeling Oorlog. In wezen zou dan met dit ontwerp niet anders bereikt zijn dan het doen voortbestaan van 2 Departementen, zij het ietwat vervormd en onder één hoofd. Er moet in werkelijkheid komen één Departement, in dien zin, dat de daarvoor in aanmerking komende afdelingen en bureaux der beide Departementen zooveel mogelijk worden samengesmolten. Daardoor zal er ook geen tegenstelling zijn tusschen leger en vloot, doch er zal zijn één geheel — de weermacht. Hieruit volgt reeds, dat aanstellen van directeuren-generaal niet in de bedoeling ligt.

Dat in den brief van 7 Maart jl. niet in het bijzonder wordt gesproken over de verdediging van Nederlandsch-Indië, van

West-Indië, het vlagvertoon, diensten gelijk nu te Sjanghai door de marine zijn bewezen, is zeer verklaarbaar, aangezien in al deze zaken door de voorgestelde fusie geen enkele verandering komt.

Ondergeteekende is erkentelijk voor den steun van verscheidene leden, die verklaarden zich ten volle met het wetsontwerp te kunnen vereenigen. Hij vertrouwt, dat ook deze leden bevredigd zullen zijn door de mededeelingen van het standpunt der Regeering ten aanzien van de splitsing.

Artikel 1. De naam Departement van Defensie is aanvaard, omdat zij aldus is vastgesteld in het Koninklijk besluit van 27 September 1920, *Staatsblad* n°. 759, dat de grondslag is voor het onderwerpelijke wetsontwerp.

Het komt den ondergeteekende voor, dat deze naam, mede gebaseerd op den titel van het VIIIste hoofdstuk van de Grondwet, juist is gekozen.

*De Minister van Oorlog,
De Minister van Marine a. i.,*

LAMBOUY.

BIJLAGE DER MEMORIE VAN ANTWOORD.

ORGANISATIE VAN HET DEPARTEMENT VAN LANDSVERDEDIGING, IN DUITSCHLAND, NOORWEGEN EN ZWEDEN.

A. Duitsland.

De Rijkspresident is de opperste chef van land- en zeemacht, te zamen „Reichswehr” genoemd.

Onder de bevelen van den President oefent de Rijksweermminister het daadwerkelijk gezag over de Rijksweeer uit.

Aan het hoofd van het leger („Reichsheer”) is een generaal geplaatst, die belast is met de legerleiding en het legerbeheer.

Aan het hoofd van de marine („Reichsmarine”) staat een admiraal, die belast is met de marineleiding.

Het *Rijksweermministerie* bestaat uit organen, welke leger en marine gemeen hebben, uit organen, welke uitsluitend het leger, en uit organen, welke uitsluitend de marine betreffen.

Tot de organen, welke leger en marine gemeen hebben, behooren de secties van het Kabinet van den Minister; deze zijn:

1. De „*Adjuantur*”, zijnde een particuliere staf van den Minister, bestaande uit officieren en burgerambtenaren. Thans staat een kolonel aan het hoofd.

2. De „*Nachrichtenstelle*”, zijnde een sectie voor persaangelegenheden; het hoofd is thans een luitenant-kolonel.

3. De „*Zentral-Abteilung*”, zijnde de centrale sectie voor parlementaire aangelegenheden, betrekkingen met de verschillende ministeries, administratie van het Rijksweermministerie en redactie van het „*Nachrichtenblatt*” van het Rijksweermministerie.

Aan het hoofd der sectie staat een luitenant-kolonel.

Onderafdeelingen van de „*Zentral-Abteilung*” zijn:

a. Het *hoofdbureau* voor onderzoek der stukken welke den Minister ter tekening worden voorgelegd.

b. De „*Nachrichtensbetriebsabteilung*” voor in bedrijf stellen van de verbindingsmiddelen aan het Rijksweermministerie.

c. De „*Druckvorschriftenverwaltung*” voor het drukken van reglementen enz.

d. De „*Buchereiverwaltung*” voor aankoop van militaire boekwerken; bibliotheek.

4. De „*Haushaltsabteilung*”, onderverdeeld in „*Gruppe Heer*” voor voorbereiding van de legerbegroting en in „*Gruppe Marine*” voor voorbereiding van de marinebegroting.

Aan het hoofd van de „*Gruppe Heer*” staat een burgerambtenaar, aan het hoofd van de „*Gruppe Marine*” een kapitein ter zee.

5. De „*Rechtsabteilung*” voor militaire rechtspraak, geschillen van bestuur, aalmoezeniers. Hoofd van de sectie is een burgerambtenaar.

Tot de organen, welke uitsluitend het leger betreffen, behooren de „*Heeresleitung*” voor alle commando-aangelegenheden van het leger (met 9 afdeelingen) en de „*Heeresverwaltung*” voor

alle beheersaangelegenheden van het leger (met 4 afdeelingen en verschillende onderafdeelingen).

Tot de organen, welke uitsluitend de marine betreffen, behooren die van de „*Marineleitung*” welke alle commando- en beheers- (Verwaltungs) aangelegenheden behandelen.

De „*Marineleitung*” bestaat uit den staf, het „*Marine Kommando-Amt*” (2 afdeelingen), het „*Algemeines Marine-Amt*” (6 afdeelingen) en het „*Marineverwaltungs-Amt*” (4 afdeelingen).

Onder de „*Marineleitung*” staan alle afzonderlijke commando's (Oostzee, Noordzee, enz.); de inspecties; de marine-werven, enz.

B. Noorwegen.

De Koning is opperbevelhebber van leger en vloot. Bij K. B. van 30 Juli 1885 werden de departementen voor leger en marine tot één *departement van landsverdediging* vereenigd.

Aan het hoofd van het departement van landsverdediging staat de Minister, onder wien afzonderlijk a. *het legerbeheer*, b. *het marinebeheer*.

Aan het hoofd van het leger staat een commandeerende generaal, aan het hoofd van de marine een commandeerende admiraal; deze autoriteiten waren tot 1911 tevens resp. hoofd van het leger- en van het marinebestuur van het departement van landsverdediging.

Na 1911 is de Minister zoowel hoofd van het legerbeheer als van het marinebeheer.

Het *legerbeheer* is verdeeld in 2 afdeelingen. De 1ste afdeeling, ook wel de militaire afdeeling genoemd, bestaat uit 3 bureaux (1ste, 2de en 5de bureau), terwijl de 2de afdeeling, de civiele afdeeling, uit 2 bureaux (het 3de en 4de), benevens de legerdrukkerij bestaat.

Het *marinebeheer* bestaat eveneens uit 2 afdeelingen, de 1ste afdeeling met het 1ste en 2de, de 2de afdeeling met het 3de en 4de bureau.

De verdeling der werkzaamheden bij het legerbestuur is:

Het *1ste bureau* behandelt: organisatie en mobilisatie; personeel; oefeningen; scholen; verlof; militaire attaché's; orden en onderscheidingsteekenen; districts-indeeling; huisvlijt; lichamelijke opvoeding; het reddingwezen; postvraagstukken en het officiersboekje.

Het *2de bureau* behandelt: versterkingen en andere verdedigingsaangelegenheden, oefeningsterreinen, schietbanen, militaire gebouwen; genie- en pioniersmaterieel, telegrafie, spoorwegen, enz.

Het *3de bureau* behandelt: dienstplicht en inschrijving; bestuur van de landgoederen; den militairen departementsbouw; ondersteuningskassen, legaten en andere fondsen; het armenwezen en de ziekenverpleging; het legerpensioenwezen; geogra-

Wettelijke voorzieningen naar aanleiding van de opheffing van de Departementen van Marine en van Oorlog en van de instelling van een Departement van Defensie.

phie; rechtspleging en strafwetgeving; remonteering; geneeskundig materieel; beslag.

Het 4de bureau behandelt: comptabiliteit; intendancezaken; begrotingen; kleeding en uitrusting.

Het 5de bureau behandelt: alles wat de artillerie betreft; wapens, munitie, voertuigen, rijwielen, werkplaatsen, fabrieken en arsenalen; voorzieningen aan vestingen (behalve wat de genie aangaat); materieel voor de veld- en vesting-artillerie; militaire luchtvaart; het burgerluchtverkeer; de oorlogsorganisatie der industrie; contrôle op den verkoop van wapens en munitie en het im- en exportverbod voor wapens en munitie.

De verdeling der werkzaamheden bij het marinebestuur is:

Het 1ste bureau behandelt: organisatie en administratie; personeel; onderwijs; zeereizen en oefeningen; reglementen en voorschriften betreffende personeel.

Het 2de bureau: materieel; werven en opslagplaatsen; uniformwezen en modellen; reglementen en voorschriften betreffende materieel.

Het 3de bureau: dienstplicht en inschrijving; strafwetgeving; pensioenen, enz.; zeekaarten; loods- en reddingwezen; vuurschepen, betonning en bebakening, enz.

Het 4de bureau: traktementen; vergoedingen; verzekeringen; administratie; contrôle, enz.

De generale staf en de wapeninstructeurs ressorteeren onder den commandeerenden generaal, de marinestaf ressorteert onder den commandeerenden admiraal.

De Minister van landsverdediging is chef van de *militaire verdedigingscommissie*, waartoe mede behooren de commandeerende generaal, de commandeerende admiraal, de chef van den legerstaf en de chef van den marinestaf.

C. Zweden.

Het Zweedsche Departement van landsverdediging bestaat uit:

1. De *afdeeling Kanselarij*, die zoowel op het leger als de marine betrekking heeft en feitelijk een secretariaat voor de regering vormt ter voorbereiding van de aangelegenheden, die in den Ministerraad behandeld zullen worden.

2. De „*Commando expeditie*” (bureau) der landsverdediging.

3. De „*Commando expeditie*” (bureau) der zeeverdediging.

De „*Commando expedities*” (bureaux) behandelen de commandozaken resp. voor leger en vloot.

Het *legerbeheer* en het *marinebeheer* vormen zelfstandige centrale bureaux (zeer groote lichamen), buiten het Departement staande.

Het *legerbeheer* bestaat uit de onderafdeelingen: artillerie, fortificatiën, intendance, geneeskundige dienst en de civiele onderafdeeling.

Het *marinebeheer* bestaat uit de onderafdeelingen van artillerie, torpedowezen, mijnwezen, fortificatiën, genie, intendance, geneeskundigen dienst en de civiele onderafdeeling.

Bij het eigenlijke Departement van landsverdediging zijn ongeveer 80 personen werkzaam, bij het legerbeheer \pm 200 personen en bij het marinebeheer \pm 110 personen.

Het legerbeheer heeft geen gezamenlijken chef, maar de hoofden der onderafdeelingen vormen te zamen een ambtelijk beheer (bestuur) voor die onderwerpen, die meer dan één onderafdeeling aangaan.

Het marinebeheer heeft wel een gezamenlijken chef boven de hoofden der onderafdeelingen.

Het beheer voor leger, zoowel als dat voor marine, hebben uitgebreide bevoegdheden, die geregeld zijn door instructiën. Zij maken bepalingen betreffende het beheer en verantwoordelijk zelfstandig de door den Rijksdag toegestane bedragen zonder de zaken aan den Minister voor te leggen, uitgezonderd in de weinige gevallen, aangegeven in de instructiën, of wanneer er in de afdeeling geen overeenstemming ter zake bestaat.

Slechts onderwerpen, die door den Koning moeten worden behandeld in den Ministerraad, en commando-aangelegenheden worden bij het Departement ingediend. Elk beheer voert dus zelfstandig het grootste deel der werkzaamheden uit, die in Noorwegen bij het Departement worden verricht; zij hebben dus een groot gedeelte der bevoegdheden, die in Noorwegen bij den Minister berusten.

De Zweden hebben het principe gevolgd, dat alles wat details betreft zooveel mogelijk is onttrokken aan de bezigheden van den Minister en de Volksvertegenwoordiging. Het Departement (de Minister) heeft alleen die zaken tot zich getrokken waarover, volgens de bepalingen, door den Koning moet worden beslist.

De Zweedsche troepeninspecteurs ressorteeren onder den Koning, op dezelfde wijze als de divisiecommandanten, aldus niet onder het legerbeheer.

Evenwel zijn de inspecteur der artillerie en de chef der fortificatiën gelijktijdig hoofden, resp. van de onderafdeelingen artillerie en fortificatiën van het legerbeheer; zij hebben echter beiden hun afzonderlijken staf van het wapen, buiten het legerbeheer om, voor de uitoefening der inspectiewerkzaamheden en vervullen dus elk 2 verschillende functies, welke scherp gescheiden worden gehouden.